

je deputacija pri poverjeništvu za vojno obrambo dosegla deloma vse, vendar se jim končna rešitev sele naznani. — 1. ov. Copic poudarja, naj bi se pri nameščanju upostevali v prvi vrsti učitelji invalidi, potem učitelji vojniki in slednjič častniki, ker ti slednji so imeli ugodnosti pri vojakih. Daje omenja, naj se zahteva tudi za vse druge učitelje vojaške odpravnine, nakar pripomni tov. Erjavec, naj se s to zahtevo počaka, dokler se ne uredi zadeva za učitelje častnike in bi se to stvarno ukrepa po sestanku v sredo. — 1. ov. Jurjevčič pripomni, da je on danes prejel plačo na tukajšnji Narodni vladi, kjer se mu je reklo, da za ta mesec dobi plačo tu, vnaprej pa ga bodo plačali Italijani. — 1. ov. Furlani omeni, da je za sezansko učiteljsko, ki se sedaj nanaja doma v okraju, dobil plačo nadzornik Kante na Narodni vladi, le za nas se niso doslej pobirali merodajni čimtelji. — Istrski tovariš Lavrencic vpraša, kje naj zahteva istrski učitelji svoje plače, ker istra spada k Zagrebu? — 1. ov. Gangl poda pojasnila, da vsak tovariš lahko dobi plačo na Narodni vladi, ako se izkaže, da je učitelj. Ker je pa mnogo takih, ki ne posejajo potrebnih listin za dokaz, sem prinesel pole za katastrofe učiteljske, ki jim naj vsak izpolni. V to vprašalno polo (kataster) naj vsak označi zastanke na plači in draginski dokladi, z eno besedo, vse prejemke, ki so mu bili od bivše Avstrije po dež. in drž. zakonih zajamčeni. Na podlagi teh podatkov se sestavi seznam, ki se mu priloži katastrofi. Izvoli naj se deputacija, ki predloži omenjeni seznam s primerno resolucijo poverjeništvu za uk in bogocastje, ki jo zahteva iz bednega obupnega stanja. — Nato se razdele pole med navzoče s pripombo, naj vsak upravičenec s katastrofom odda tudi glasovnico za volitve v višji deželni šolski svet. — Tov. Copic predlaga nato resolucijo: »Vsemu aktivnemu in upokojenemu učiteljsstvu, ki je prejemalo dohodke od oblastev v krajih, ki so sedaj zasedeni po Italijanih, naj se izplačajo plače in vse doklade z draginske doklade vred za leto 1918 in dalje na »Narodni vladi« v Ljubljani. — Tov. Sila predlaga v deputacijo tovariše Gangla, Furlanija in Strnada ter tovarišico Jugovo. — Resolucija je bila s predlogom tov. Sile vred soglasno sprejeta. — Tovariš Gangl omeni končno, da bodo s 1. januarjem 1919 plače aktivnega in vpok. učiteljske za vso Jugoslavijo gotovo enotno regulirane za prehodno dobo. Z hvali se za udeležbo in zaključil sestanek. — Pretekli torek je bila deputacija na poverjeništvu za uk in bogocastje. Poročevalec g. dr. Skaberne je deputaciji pojasnil vsebino tozadevne vladne naredbe, ki jo pričujemo na prvi strani današnjega lista. Vse prizadeto učiteljsstvo bo določenega dne pozvano na Narodno vlado, kjer mu bodo plače nakazane.

— **Umrla je** v Jesenicah na Gorenjskem gospa Rozalija Schiffrerjeva, roj. Klinarjeva, nagloma na španski bolezn, stara komaj 30 let. Pokojnica je bila soproga tovariša Egidija Schiffrerja. Bila je plemenita, zavedna slovenska žena, polna ljubeče skrbi do svojega tihega doma, do svojega soproga in do sina edinca Živka. Bodi ji ohranjen blag spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

— **Zavod za gluhome** v Ljubljani. Narodna vlada je sklenila, da otvori zavod za gluhome v Ljubljani dne 1. januarja 1919, in sicer za 50 gojencev.

— **Uradniške legitimacije za vožnjo po železnih cestah.** Dosedanje uradniške legitimacije za znižano vožnjo po državnih železnici ostanejo v veljavi tudi za leto 1919. Veljavnost legitimacij podaljša, odnosno izda nove legitimacije vsako poverjeništvu za uradnike svojega oddelka.

— **Deželni muzej v Ljubljani** ostane zaradi pomanjkanja kuriva zaprt do preklica.

— **Na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu** je popolniti službo strokovnega učitelja za vinarstvo in sadjarstvo s prejemki VII. plačilnega razreda, veljavnega za deželne uradnike, t. j. letno plačo 2200 K, aktivitetno doklado v letnem znesku 672 K ter s pravico do napredovanja po določilih deželnozbornskega sklepa z dne 16. januarja 1909. — Prosilci za to službo morajo dokazati, da so dovršili kako srednjo vinarsko in sadjarsko šolo ter da so si pridobili izpričevalo učne usposobljenosti za vinarsko in sadjarsko stroko. Določene prošnje, ki jih je opremiti tudi z dokazili o starosti, o dosedanjem praktičnem delovanju, o državljanstvu SHS ter o znanju slovenskega ali srbohrvat-

skega jezika, naj se predlože do 5. januarja 1919 komisiji za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani.

— **Imenovan je** začasno dr. Mirko Božič, absolviran pravnik in modroslovec, za konceptnega praktikanta pri višjem šolskem svetu.

— **Učiteljske plače za december 1918.** Solam na Kranjskem, ki se niso prejele od poste nakazil za decembrske plače, bo le-te izplačal na dokaz plačilni list pristojni davčni urad, ki mu bo izplačane vsote takoj povrnil, čim dojdejo nakaznice. Davčni uradi imajo dotične zneske zaračunati kontokorentno. Zamudam so krive prometne razmere na Stajerskem. Vpokojenici, ki se niso prejeli svojih pokojnin za tekoči mesec, naj še nekaj dni potrpijo.

— **Sestanek društva slovenskih kmetijskih učiteljev** v zvezi z občinim zborom se vrši v soboto, dne 14. decembra t. l., ob 3. popoldne v sobani Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani z naslednjim vzporedom: 1. Poročilo načelnika in blaginika. 2. Dopolnilna volitev v odbor. 3. Izprememba pravil. 4. Stanovske zadeve. 5. Uprava kmetijstva. Poroča inž. R. Lah. 6. Kmetijsko šolstvo. Poročevalec ravnatelj Ivo Bele. 7. Agrarne reforme. Poročevalec inž. Alb. Vedernjak. Sestanek se nadaljuje v nedeljo, dne 15. decembra 1918, ob 10. uri popoldne. Z ozirom na važnost stanovskih vprašanj se pričakuje točna udeležba.

— **Snod kanonika Lavrenčiča.** V Stranju pri Kamniku je sklical v nedeljo, dne 1. t. m., kanonik in bivši deželni poslanec Lavrenčič shod, ki se ga je udeležilo mnogobrojno občinstvo — zlasti žensko. Zbovalci so povedali gospodu kanoniku, da se ne marajo več pokoravati ljudem, ki imajo stike z dr. Susteršičem in ki so bili stebri avstrijske vlade. Nato so vsi zbovalci zapustili dvorano, in v njej sta ostala le gospoda kanonik in domači zupnik. — Značilno je, da nikjer več ne marajo ljudi Susteršičeve in avstrijske barve, sama na višjem šolskem svetu jih še trpé. Koliko časa še?

— **Iz Tržišča na Dolenjskem** nam pišejo: Dne 1. decembra je naša šolska mladina pod vodstvom vsega svojega učiteljskega priredila lepo slavo v proslavo Jugoslavije. — Po krepki deklamaciji »Mi vstajamo!«, ki jo je deklamovala deklica v narodni noši, je govoril naš buditelj g. župnik Bajc. V svojem dovršenem govoru je slavil našo domovino Jugoslavijo, zlasti pa nas seznanil z vrlim bratskim narodom — s Srbi. — Pod vodstvom naduč. A. Skulja so dečki igrali igrice: »Bratje, ki se niso poznali«. Gosp. kaplan A. Peček nam slika, kako smo se Slovenci, Hrvati in Srbi do sedaj topli med sabo in kako nas privede k spoznanju »stric iz Amerike«. — Druga igrice »Cista vest« je bila kaj ljubka. Posebno pestre so bile branjeve. Ne smemo pozabiti vedno dremajoče Tone. — Slavje je zaključila po tov. nadučitelju sestavljena slika: »Stanovi se klanjajo v slogi Jugoslaviji«. Združeni vsi stanovi troimenskega naroda hočejo složno delati v ljubljani domovini. Vesele se Jugoslavije in v krepkem spevu ji prispežejo večno ljubezen in zvestobo:

»Bratje in sestre, srca na kvišku,
dom je naš rešen smrtnih vezi!
Smrti pogine, kdor je ne ljubi —
zemlje slovanske, naše lasti!»

Na občo željo so prireditve ponovili v nedeljo, dne 8. decembra. Čisti dobiček se pokloni kot narodni davek šolske mladine. —

Srednješolske vesti.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA PROFESORJEV V LJUBLJANI

je imelo v mesecu novembru t. l. tri važne, jako dobro obiskane sestanke. Na prvih dveh, dne 6. in 11. novembra, so se sestavili predlogi na našo Narodno vlado o najnujnejših in takojšnjih izpremembah v srednjem šolstvu na slovenskem ozemlju. Poročevalec je bil dr. Ilesič. Sklepalo se je 1. o centralnem vodstvu, 2. o učnih zavodih, 3. o učnem načrtu. Debata je bila poučna in živahna. Glede nemških gimnazij v Ptuj, Ljubljani in Kočevju smo slišali statistične podatke, kako se je umetno vzdrževalo nemštvo teh zavodov. Sklenilo se je, da se nemška gimnazija v Ptuj opusti in nadomesti s primernim slovenskim zavodom. Toplo so zagovarjali, da se Ptuj dá slovenska srednja šola, zlasti gg. dr. Požar, Malnar, Vajda, Vesenjak. Glede deželne ženskega učiteljskega v Mariboru je bil predlog soglasno sprejet, da se opusti. Gojenke lahko prestopijo na slovenski zavod šolskih sester istotam. (Nemci ga prenese v Linc, kakor smo čitali. Op. ur.) Gimnazija v Kočevju se s prihodnjim letom opusti. Na realki v

Ljubljani in gimnaziji v Celju ter Mariboru naj bodo temeljni razredi slovenski; po potrebi, če je dovolj pristnih Nemcev iz države SHS, se jim priklapijo nemške vzporednice. Realka v Mariboru naj dobi slovensko vodstvo in sprejemni izpit za 1. razred naj se vnovič razpiše! O gimnazijah, realki in učiteljsku v Celovcu in Bejaku je posebno poročilo izdelal dr. Kotnik. Kazen prej imenovanih so se debate udeleževali se tovariši: Maselj, Jeran, dr. Dolar, dr. Kusar, dr. Samša, Vajnjal, ravn. Rajuga. — Poročilo in resolucije (I.—IX.) je predsednik društva dne 13. novembra osebno izročil po en izvod poverjeništvu za uk in bogocastje in Narodnemu svetu. — Temeljito delo o prehodni preosnovi srednjega šolstva na slovenskem Stajerskem je poslala stajerska podružnica; daje za prehodno preosnovo svojih zavodov: realka v Idriji, gimnaziji v Kranju in Novem mestu. — Nasvete o trajni preureditvi našega srednjega šolstva so poslali: ravn. Wester, dr. Pavel Breznik (Dunaj), dr. Strmsek (Maribor), dr. Pregelj (Kranj), dr. Sanda (Dunaj). Razgovor o njih smo zaradi pozne ure, za, morali odločiti. — Na seji dne 14. novembra je odbor sklenil sledeči resoluciji:

1. Organizaciji slovenskega srednješolskega učiteljskega pristuje brezdvomno odločujoč vpluv na uredbi našega šolstva.

2. Referent za šolske stvari bodi vzet iz srede učiteljske; jurist mu bodi podrejen. V pedagoških in osebnih zadevah imej samo referent besedo; pridenjeni jurist je v jurističnih.

Resoluciji je društveni predsednik izročil poverjeništvu za uk in bogocastje dne 15. novembra.

Dne 20. novembra je odbor sklenil in izročil preosnovi Narodne vlade ter poverjeništvu za uk in bogocastje te-le tri resolucije:

1. Društvo slovenskih profesorjev zahteva, da se vsa mesta, na zavodih in pri centrali, razpisujejo. To je bila temeljna zahteva vsega srednješolskega učiteljskega že v stari Avstriji. Bo to v korist šolstva, učiteljske in uprave same.

2. Z ozirom na neupostevanje tega temeljnega načela pri vseh dosežanjih imenovanju, kar je med srednješolskim učiteljskim vzbudilo nevoljo in nezadovoljnost, se čuti odbor poklicanega in primorane, da proti temu načinu imenovanja odločno protestira.

3. Da se takemu avtokratičnemu ravnanju izogne in zanprej res demokratiško postopa, naj dá poverjeništvu organizaciji srednješolskega učiteljskega, ki so v njej domala združeni vsi tovariši, primeren vpliv v tej zadevi s tem, da pred vsakim imenovanjem na odločujoča mesta in k centrali Društvo slovenskih profesorjev vpraša, nima li resnih in tehtnih pomislekov v posameznem slučaju.

Na tretjem sestanku dne 30. novembra so se glede volitve obeh delegatov in obeh namestnikov v novi višji šolski svet navzoči člani po daljši debati popolnoma sporazumeli. Trije zavodi (Kranj, Novo mesto, St. Vid) so poslali pooblaščenca. Kandidati društva so: dr. Simon Dolar (Kranj), član; dr. Bevk (Ljubljana), namestnik; dr. Ant. Breznik (St. Vid), član; prof. Ant. Sušnik (Ljubljana), namestnik.

Kataster, ki ga je izdelal odbornik prof. Jeran, vsebuje nekaj čez 350 tovarišev, delujočih na slovenskih srednjih šolah (gimnazijah, realkah, učiteljskih, obrtniških); gotovo 95 odstotkov jih je v društvu.

Občni zbor društva slovenskih profesorjev v Ljubljani bo v nedeljo, dne 15. t. m., ob 9. popoldne v risalnici prve državne gimnazije.

Srednjo šolo posebnega tipa ustanove v Bosni. V tej šoli bodo poučevali arabski, turški in od 5. razreda naprej latinski jezik. Ta srednja šola bo centralni učni zavod za mohamedanski živelj države SHS. Ta šola bo nekaka pripravnica za islamske bogoslovce.

Slovenska gimnazija in realka v Mariboru. S 1. decembrom se je izvršila važna preustrojitve državne gimnazije v Mariboru. Ta učni zavod, ki letos praznuje 160 letnico svojega obstoja, je imel doslej temeljnih 8 nemških razredov, ki so jim bili pridruženi 4 nižji slovenski razredi, v katerih pa je tudi stopnjevala bila nemščina učni jezik. Z navedenim dnem pa se je razmerje korenito predrugačilo, rekli bi, preobrnili. Z združitvijo vseh Slovencev, ki jih je itak bilo dve tretjini vsega dijaštva, v posebne razrede, je nastala popolna slovenska gimnazija, ki tvori temelj zavoda, a nemško dijaštvo se je odkazalo vzporednicam, ki so priklapijene slovenski gimnaziji. Tudi učiteljsko osebje se je ločilo po narodnosti. Nemške paralele so dobile posebnega pedagoškega vodjo (prof. Fr. Knappa), a so z njim podrejene v vrhni in upravnih poslih ravnatelju temeljnega zavoda, dr. Jos. Tomišku. Glavni slovenski zavod ostane v gimna-

zijskem posloplju, vzporednice so se prešle v neko mestno posloplje na Elizabetni cesti št. 16. V glavni gimnaziji je učni jezik odstoj v vseh razredih in premetih slovenski, v vzporednicah se uvede slovensčina kot obvezni predmet za vse razrede. — S prestopom gimnazijcev letošnjega 1. razreda, ki šteje 85 učencev, ter Slovencev, ki so posecali nemško realko v Mariboru in na podlagi naknadnih sprejemnih izpitov, se ustanovi slovenska realka v Mariboru, ki je otvorila svoj 1. razred dne 6. decembra. Razred je nastanjen v gimnazijskem posloplju in podrejen takisto gimnazijskemu ravnatelju dr. Tomišku; prigradenih je zanj doslej 35 učencev.

Gimnazijski zrelostni izpiti privatistov. Komisija, ki bode sklepala o reformi srednjim sol, bi naj tudi glede privatistov določila nekaj točk, po katerih bi bil zrelostni izpit v klasičnih jezikih za privatiste olajšan tako, da bi se zahtevalo v slučaju, da zna kandidat dva živa jezika, samo znanje latinscine in ne tudi gršcine.

Književnost in umetnost.

»Gospodin Franjo«. Kakor je znano, je zaplenila avstrijska cenzura leta 1914. roman »Gospodin Franjo«, najpomembnejše delo pisatelja Podimbarskega. Zaradi tega romana je bila razpustena »Slovenska matica«, pisatelj sam pa je bil konfirman na Nizjem Avstrijskem, kjer je kot žrtve tedanjim razmer umrl. Knjgovezec »Slovenske Matice« g. Ivan Bonač je oddal cenzuri le 10 izvodov. Ostalo zalogo je o praviem času spravil ter jo v svoji kleti zazidal. Ob rojstvu Jugoslavije — čez dobra 4 leta — je steno podri in izročil knjige »Slovenski Matici«. Priznanje in hvale, ki gre za to delo g. Ivanu Bonaču, je sama ob sebi umevna. Ker je cena vsem knjigam povsod poskočila, ker je trpela naša Matica zaradi razpusta občutno skodo in bi rada vsaj deloma nadomestila izgubljeni imetek, je bil storjen sklep, izvodom »Gospodinja Franja« nekoliko zvišati ceno. Posamezna knjiga stane 14 kron. Na razpologo je v pisarnici »Slovenske Matice« na Kongresnem trgu št. 7, 1. nadst., ob delavnikih vsako popoldne od 3. do 5. ure. Ker je zaloga majhna, naj se tisti, ki knjigo žele, takoj oglašijo.

Slovenski pisatelj. S 1. januarjem 1919. bo izdajalo izobraževalno društvo »Svoboda« v Ljubljani svoj družinski list »Svoboda«. V ta namen se obrača društvo do slovenskih pisateljev s prošnjo, naj kot sodrujnik sodelujejo pri listu, da se tudi delavstvu in sploh nižjim slojem nudi duševna hrana, ki so je doslej pogrešali. Pisatelji naj pošiljajo rokopise na: Uredništvo »Svobode«, Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6.

Uredništvo »Slovenskega Učitelja« je prevzel tovariš Fran Fabinc, podpredsednik Slomškove Zveze.

Zadnje vesti.

OTVORITEV ŠOL V TRSTU.

Ljubljanski korespondenčni urad poroča iz Trsta z dne 9. t. m.: V sredo, 4. t. m., so zopet otvorili italijanske srednje, meščanske in ljudske šole in italijanski rikreatoriji in otroške vrtnice ter slovenske občinske ljudske šole spodnje in zgornje okolice. Za druge slovenske šole v mestu, kakor CM ljudske šole pri Sv. Jakobu in na Acquedottu, za CM meščansko šolo pri Sv. Jakobu, za slovensko trgovsko šolo in obrtno in trgovsko nadaljevalno šolo, kakor tudi za slovensko gimnazijo in učiteljske ni še nič določenega. Predloge za otvoritev navedenih šol s prenamerenimi učnimi načrti in z navedbo učnih knjig, ki naj bi bili odsiljal v rabi, so vložili Slovenci pri gubernijski oblasti takoj prve dni po okupaciji, vršile so se ond tudi nekatere konference s slovenskimi zastopniki, vendar do danes še ni nobene rešitve. Razglas gubernijske oblasti od 1. t. m. zahteva, da morajo vse privatne šole vložiti pri gubernijski oblasti prošnjo, da se jim podeli dovoljenje, zopet prevzeti svoje delovanje. Nemške državne šole, kakor ljudske in meščanske, gimnazija in realka ter nemški privatni ženski licej bržkone ne bodo več otvorene, ker je njih posloplja deloma zasedla italijansko vojaštvo, deloma so pa že določena za italijanske šole. Tudi posloplje CM šole pri Sv. Jakobu je že zasedlo vojaštvo, vendar je guverner na protest obljubil, da bo dal zopet izprazniti posloplje.

RABA CIRILICE.

Iz Zagreba nam poročajo, da je ban Mihajlovič razveljavil vse nekdanje omejitve glede rabe cirilice.